

**BOSNA I HERCEGOVINE
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VLADA**

NACRT

ZAKON

**O IZDVAJANJU I USMJERAVANJU DIJELA PRIHODA PREDUZEĆA OSTVARENIH
RADOM TERMEOLEKTRANA**

Sarajevo, mart 2014. godine

I. PREDMET ZAKONA

Član 1.

Ovim zakonom se utvrđuju obveznici, visina i način izdvajanja i usmjeravanja dijela prihoda preduzeća ostvarenih radom termoelektrana i korištenjem prostora i infrastrukture na kojem se nalaze instalacije, objekti i postrojenja za proizvodnju električne energije odlagališta šljake, pepela i sličnog otpada nastalog radom termoelektrana, te deponije uglja.

Član 2.

Javna preduzeća i druge pravne osobe, koje ostvaruju prihod radom termoelektrana, dužni su za prostore na kojima su izgrađene termoelektrane ili na kojima se nalaze instalacije za proizvodnju električne energije, odlagališta šljake, pepela i sličnog otpada nastalog radom termoelektrana, te deponije uglja, plaćati novčani iznos naknade jedinicama lokalne samouprave (općinama i gradovima) u Federaciji Bosne i Hercegovine u skladu sa odredbama ovog zakona.

Član 3.

Naknada iz člana 2. ovog zakona uplaćuje se u budžet općine, odnosno grada, na čijem području se nalaze termoelektrane, instalacije ili zemljište na kojem se vrši odlaganje šljake, pepela i sličnog otpada, kao i deponije uglja.

Član 4.

- (1) Naknada iz člana 2. ovog zakona iznosi 0,003 KM po kilovatsatu (kWh) proizvedene električne energije.
- (2) Visina naknade iz stava 1. ovog člana procentualno se usklađuje sa svakim povećanjem, odnosno smanjenjem cijene električne energije koju utvrđuje nadležno regulatorno tijelo za električnu energiju Federacije Bosne i Hercegovine i primjenjuje se od dana povećanja odnosno smanjenja cijene električne energije.

Član 5.

- (1) Javno preduzeće ili druga pravna osoba iz člana 2. ovog zakona, utvrđuje naknadu na osnovu ukupno proizvedenih kilovatsati (kWh) za protekli mjesec tekuće godine.
- (2) Naknada se obračunava za protekli mjesec najkasnije do desetog u tekućem mjesecu, a plaćanje se vrši do petnaestog u mjesecu.
- (3) Konačan obračun naknade vrši se do 31. januara za prethodnu godinu i vrši se konačna isplata za ukupno proizvedenu električnu energiju za prethodnu godinu.

Član 6.

Sredstva ostvarena po osnovu ovog zakona vode se na posebnom računu budžeta općina, odnosno grada i koriste se namjenski za poboljšanje životnih uslova građana, a naročito za:

- finansiranje ili učešće u finansiranju projekata iz oblasti zaštite okoliša, energetske efikasnosti i sl.
- izgradnju komunalnih infrastrukturnih objekata, kao i gradnja objekata za poboljšanje zdravlja i kvaliteta života (vodovod, kanalizacija, centralno grijanje, lokalni putevi, mostovi, zdravstveni objekti i oprema i sl.).
- finansiranje projekata za lokalni ekonomski razvoj.

II. NADZOR NAD PROVOĐENJEM ZAKONA

Član 7.

(1) Upravni nadzor, koji obuhvata i inspeksijski nadzor, nad provođenjem ovog zakona vrše:

- Federalno ministarstvo finansija – Federalno ministarstva financija putem Porezne uprave Federacije Bosne i Hercegovine i
- Federalna uprava za inspeksijske poslove putem Urbanističko – ekološke inspekcije i Tehničke inspekcije.

(2) Nadzor iz stava 1. ovog člana naročito se odnosi na kontrolu obračuna, izdvajanje i uplatu naknade u skladu sa odredbama ovog zakona.

III. KAZNE NE ODREDBE

Član 8.

(1) Novčanom kaznom od 10.000,00 KM do 70.000,00 KM kaznit će se za prekršaj obveznik plaćanja naknade iz ovog zakona:

- ako ne plati naknadu iz člana 4. ovog zakona,
- ako ne utvrdi naknadu na način iz člana 5. ovog zakona.

(2) Novčanom kaznom od 500,00 KM do 5.000,00 KM kaznit će se i odgovorno lice obveznika plaćanja naknade za prekršaj iz stava 1. ovog člana.

Član 9.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH".

OBRAZLOŽENJE

I - OSNOV ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavni osnov za donošenje Zakona su odredbe člana III.1.i) i III.2. c) i i) Ustava Federacije BiH.

Odredbom člana III.1.i) Ustava FBiH u isključivoj nadležnosti Federacije BiH je:

i) utvrđivanje energetske politike, uključujući i raspodjelu između kantona i održavanje potrebne infrastrukture.

Odredbom člana III.2.c) i i) u zajedničkoj nadležnosti Federalne vlasti i kantona su:

c) politika zaštite čovjekove okoline

i) korištenje prirodnih bogastava.

Također, ustavna nadležnost Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine jeste da donosi zakone o vršenju funkcija federalne vlasti.

II - RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Činjenica da na određenom području radi i egzistira neki elektroenergetski objekat (hidroelektrana, termoelektrana i sl.) samo po sebi implicira negativne posljedice po prostor u najširem smislu te riječi. Te posljedice ogledaju se, prije svega na zdravlje građana, trajno neupotrebljivom prostoru na kojem se ti objekti nalaze i dr.

Međunarodnim konvencijama i domaćim zakonodavstvom određeno je da svako lice ima pravo na zdrav i ekološki prihvatljiv okoliš kao osnovno ustavno pravo. Osim toga svako ljudsko biće ima pravo na život u okolišu podobnom za zdravlje i blagostanje, pa je individualna i kolektivna dužnost zaštititi i poboljšati okoliš za dobrobit sadašnjih i budućih generacija.

Kako bi se obezbijedio zdrav i ekološki prihvatljiv okoliš, potrebno je da se međunarodne konvencije, koje je ratificirala Bosna i Hercegovina u potpunosti implementiraju kroz domaće zakonodavstvo, na način da svaka lokalna zajednica na čijem području se nalazi zagađivač ostvaruje benefite za degradaciju prostora, u najširem smislu te riječi, na kojem zagađivač obavlja svoju djelatnost.

Svi građani imaju pravo na gore navedene benefite, ali ih u Bosni i Hercegovini svi ne ostvaruju. Deklaracijom o pravima čovjeka OUN i Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, te Ustavom Bosne i Hercegovine svim građanima se garantira ravnopravnost pred zakonom. Dok u Republici Srpskoj svi građani (oni na čijem se području nalaze hidroelektrane i oni na čijem se području nalaze termoelektrane) imaju pravo na naknadu za trajno degradirane prostore, u Federaciji to pravo ostvaruju samo građani općina na čijem se području nalaze hidroakumulacije i to na osnovu Zakona o izdvajanju i usmjeravanju dijela prihoda preduzeća ostvarenog korištenjem hidroakumulacionih objekata („Službene novine Federacije BiH“ br. 44/02, 18/03 i 57/09).

Dakle, ova oblast koja je u nadležnosti Entiteta (Federacije i Republike Srpske) a odnosi se na pitanje naknade za degradaciju prostora je na različit način uređena u RS i FBiH, s tim da jedino građani dijela Federacije BiH na čijem se području nalaze termoelektrane nisu obuhvaćeni zakonskom regulativom na način da se iz dijela prihoda koji se ostvare radom termoelektrana plaća naknada, pa su time građani tih općina neravnopravni u odnosu na druge građane u FBiH i RS.

Donošenje ovog zakona je neophodno s ciljem ostvarivanja Ustavom zagarantiranog prava građana na jednakost pred Zakonom.

U Republici Srpskoj pitanje obeštećenja za degradaciju prostora nastalog radom hidroelektrana i termoelektrana je uređeno Zakonom o naknadama za korištenje prirodnih resursa u svrhu proizvodnje električne energije („Službeni glasnik RS“ broj: 85/03). Prema ovom zakonu termoelektrane i hidroelektrane uplaćuju naknadu za lokalne zajednice na kojima se nalaze postrojenja, u iznosu od 0,003, odnosno 0,005 KM za svaki proizveden kilovatsat (kWh) električne energije. Prema informacijama iz Ministarstva energetike RS ukupna naknada koja se plaća lokalnim zajednicama iznosi oko 30 mil. KM/godišnje, a recimo za Općinu Ugljevik (TE Ugljevik je 3 puta manja od TE Tuzla) godišnja naknada iznosi od 5-5,5 mil. KM (iznos zavisi od količine proizvodnje u datoj godini).

S druge strane u Federaciji BiH, posebna naknada se plaća prema „Zakonu o izdvajanju i usmjeravanju dijela prihoda preduzeća ostvarenog korištenjem hidroakumulacionih objekata („Službene novine Federacije BiH“ br. 44/02, 18/03 i 57/09). Naknada se obračunava i isplaćuje mjesečno u iznosu od 0,01 KM po proizvedenom kilovatsatu (kWh) električne energije, odnosno 0,01 KM po utrošenom kubnom metru (m³) vode. Ova naknada se usklađuje sa promjenama cijena električne energije, tj. povećava se za isti procenat za koliko se povećava cijena električne energije. Kao primjer, navodimo podatke naplaćenih godišnjih iznosa sredstava u 2010. godini po općinama koje iznose :

1. Općina Konjic	cca 5,3 mil. KM,
2. Općina Jablanica	cca 5,6 mil. KM,
3. Općina Prozor-Rama	cca 9,5 mil. KM,
4. Grad Mostar	cca 11,0 mil. KM,
5. Općina Jajce	cca 4,5 mil. KM,
6. Općina T. Grad	cca 3,5 mil. KM,
7. Općina Livno	cca 2,0 mil. KM,
UKUPNO :	cca 41,4 mil. KM

Kao što je poznato, ukupna proizvodnja na nivou EP BiH iznosi preko 7 milijardi kilovatsati (kWh) električne energije, dok je TE Tuzla sa instaliranom snagom od 723 MW, a TE Kakanj sa instaliranom snagom od 450 MW ili ukupno ili 1.173 MW, godišnje proizvode električne energije od preko 5,5 milijarde kilovatsati (kWh), što čini učešće u proizvodnji električne energije od oko 80% od ukupne proizvodnje u F BiH. Zahvaljujući hidro i termo kapacitetima, koji su i najveće blago za ukupni privredni razvoj u BiH, EP BiH sa postojećom proizvodnjom električne energije u Tuzli i Kakanju, kao i drugim hidro elektranama ostvaruje ukupan prihod od oko 1 milijarde KM.

S obzirom da je Zakonom o izdvajanju i usmjeravanju dijela prihoda preduzeća ostvarenog korištenjem hidroakumulacionih objekata iz 2002. godine, sistemski riješeno ovo pitanje, kada su u pitanju hidroelektrane, bilo je potrebno i nužno donijeti ovaj zakon i isto pravo utvrditi i za lokalne zajednice na čijem području se nalaze termoelektrane.

Ovo je ne samo ekološko nego i pravno, ekonomsko i političko pitanje. Postojeći zakon je primjer neravnopravnosti i čak diskriminacije građana Tuzle i Kaknja. Ako se pogleda i zakonodavstvo Republike Srpske, vidljivo je da se u tom entitetu dio prihoda izdvaja za sve vrste elektroenergetskih objekata (za termoelektrane i hidroelektrane).

Kao što je poznato, proizvodnja električne energije, posebno u termoelektranama, koje koristi uglj kao osnovni energent, značajno utiču na ekologiju i veliki su zagađivači čovjekove okoline. To ćemo najbolje ilustrirati zagađenjima koje imamo kod TE Tuzla i TE Kakanj, koja se ogledaju u sljedećem:

Zemljište u Tuzli: Ogromne površine zemljišta su trajno zauzete sa objektima i instalacijama termoelektrane. Pored toga, najplodnije zemljište na periferiji grada, čiji se humus stvarao milionima godina, koje se moglo koristiti kao poljoprivredno ili građevinsko zemljište je trajno devastirano i zagađeno. Tako se na tim parcelama odlaže šljaka i pepeo u godišnjim količinama od 800.000 – 1.000.000 m³. U dosadašnjem periodu rada TE, na lokacijama: Plane, Drežnik, Divkovići, Jezero I i Jezero II, na površini od **250 ha ili 2.500.000 m² zemljišta**, do sada je odloženo preko **30 miliona m³ šljake i pepela**.

Zemljište u Kaknju: Najplodnije zemljište na periferiji grada, čiji se humus stvarao milionima godina, koje se moglo koristiti kao poljoprivredno ili građevinsko zemljište je trajno devastirano i zagađeno. Tako se na tim parcelama odlaže šljaka i pepeo u godišnjim količinama od 400.000 – 500.000 m³. U dosadašnjem periodu rada TE, na površini od **80 ha ili 800.000 m² zemljišta**, do sada je odloženo preko **15 miliona m³ šljake i pepela**.

Zrak (razni polutanti): Napominjemo, da su posebno izražena prekomjerna zagađenja zraka koja se ogledaju u sljedećem:

Zrak (razni polutanti):	Tuzla (cca)	Kakanj (cca)	UKUPNO
SO ₂ (Sumpordioksid)	44.000 t/god.,	78.000 t/god.,	122.000 t/god.,
NO _x (Azotni oksid)	5.500 t/god.,	8.500 t/god.,	14.000 t/god.,
CO ₂ (Ugljendioksid)	4.000.000 t/god.,	2,800.000 t/god.,	6.800.000 t/god.,
Prašina	1.000 t/god.,	1.000 t/god.,	2.000 t/god. itd.

SO₂: Emisija ovog polutanta je i do 20 puta veća od dozvoljenih graničnih vrijednosti.

CO₂: Prema instaliranoj snazi, količini uglja koji se spali i količini proizvedene električne energije, zagađi se okolina sa CO₂ (Ugljendioksid), u količini od cca **4 miliona tona** godišnje, dok su te količine u Kaknju cca **2,8 miliona tona** godišnje, ili ukupno **6,8 miliona tona** godišnje.

Ostali negativni uticaji:

- kontinuirana buka usljed rada postrojenja, transporta i drugo;
- zagađenje voda;
- arhitektonsko narušavanje prostora,
- aerozagađenje iz sekundarnih izvora (šljačište, deponije uglja, transport rastresitih materijala);
- promjena klime na mikrolokalitetu (vodene pare iz rashladnih tornjeva);
- prisustvo radioaktivnosti;
- prisustvo teških metala i drugo.

Ovo su najznačajniji parametri zagađenja, koji utiču na zdravlje oko 200.000 građana Tuzle i Kaknja.

Nažalost, građani Tuzle i Kaknja će i u narednim godinama rada TE, kao i dosada, biti izloženi uticaju zagađenja, što se svakodnevno odražava na zdravlje i uslove života građana. Tuzla i Kakanj su izloženi velikom problemu zagađenja, što svakodnevno izaziva nezadovoljstvo i revolt građana, koji u nekim periodima eskaliraju do kolektivnog bunta.

Iz navedenih razloga postoji nužnost ulaganja sredstava u lokalne zajednice, na čijem području se nalaze takvi objekti. S obzirom da je Zakonom o izdvajanju i usmjeravanju dijela prihoda preduzeća ostavrenog korištenjem hidroakumulacionih objekata iz 2002. godine sistemski riješeno ovo pitanje, kada su u pitanju hidroelektrane, bilo je potrebno i nužno donijeti ovaj zakon i isto pravo utvrditi i za lokalne zajednice na čijem području se nalaze termoelektrane.

III - OBRAZLOŽENJE POJEDINIH ZAKONSKIH ODREDBI

Odredbom člana 1. Zakona, definiran je cilj donošenja ovog zakonskog dokumenta, a to je da se radi trajne degradacije prostora utvrđuju obveznici, visina i način izdvajanja i usmjeravanja dijela prihoda preduzeća ostvarenih radom termoelektrana i korištenjem prostora i infrastrukture na kojem se nalaze instalacije, objekti i postrojenja za proizvodnju električne energije odlagališta šljake, pepela i sličnog otpada, te deponije uglja.

Članom 2. Zakona, propisani su obveznici i pravni osnov za novčani iznos naknade, odnosno da su javna preduzeća i druge pravne osobe, koje ostvaruju prihod radom termoelektrana, dužni za prostore na kojima su izgrađene termoelektrane, odlagališta šljake, pepela i sličnog otpada, kao i deponije uglja plaćati novčani iznos naknade (u daljem tekstu: naknada) jedinicama lokalne samouprave (općinama i gradovima) u skladu sa odredbama ovog zakona.

Članom 3. Zakona predviđeno je da se naknada uplaćuje u budžet jedinice lokalne samouprave.

Članom 4. Zakona, određena je visina naknade (0.003 KM po KWh) proizvedene električne energije.

Članom 5. Zakona uređuje se tehnika utvrđivanja visine naknade.

Članom 6. Zakona određuje se namjena sredstava, odnosno da će se “Sredstva ostvarena po osnovu ovog zakona” voditi na posebnom računu budžeta općina, odnosno gradova i koristiti namjenski za poboljšanje životnih uslova građana, a naročito za:

- finansiranje ili učešće u finansiranju projekata iz oblasti zaštite okoliša, energetske efikasnosti i sl.
- izgradnju komunalnih infrastrukturnih objekata, kao i gradnja objekata za poboljšanje zdravlja i kvalitet života (kao npr.vodovod, kanalizacija, centralno grijanje, lokalni putevi, mostovi, zdravstveni objekti i oprema i sl.).
- finansiranje projekata za lokalni ekonomski razvoj .

Članom 7. Zakona se uređuje nadzor nad provođenjem i primjenom Zakona.

Članom 8. Zakona utvrđuju se kaznene odredbe za nepoštivanje Zakona.

Članom 9. Zakona se uređuje njegovo stupanje na snagu.

IV - FINANSIJSKA SREDSTVA

Za provođenje ovog zakona nije potrebno osigurati sredstva iz Budžeta Federacije Bosne i Hercegovine.